

UIT DE SCHRIFT

In ware vroolijkheid.

In gij zult vroolijk zijn over al het goede dat de Heere uw God u en uw huize gegeven heeft. (Deut. 20: 11a.)

Het onderwerp is buitengewoon ernstig, want het gaat over de ware vroolijkheid, die immers alleen in de vreeze Gods gevonden en genoten wordt.

Er is een vroolijkheid der wereld, „de ijdele vreugd in 's boozen tent“.

Duizenden jagen haar na in onzen tijd, evenals vroegere geslachten in de dagen van weleer.

„Laat ons eten, drinken, vroolijk zijn — morgen sterven wij.“

Dat is toch vroolijkheid van een wonderlijk soort, waar de donkere dreiging van den dood overhangt!

De moderne mensch zoekt zijn genot overal en drinkt uit vele bekken. Hij heeft veel bereikt in kennis, kunst, cultuur, techniek. Maar aan elk zijner geluksboomen knaagt een worm. En telkens zegt die mensch, die zooveel heeft en geniet, als Mordechai: „dit alles baat mij niet“.

De vroolijkste cabarettiers komen vaak uit een doodelijk-bedroefd hart, en die het hardst applaudiseeren dragen diepe wonden in hun ziel.

Neen, de wereld is niet vroolijk. Zij draagt alleen een lachend masker.

Daarachter verbergt zich droefheid, weemoed. De vroolijkheid van een mensch zonder God herinnert aan het witgepleisterd graf over het onreine van den dood gebouwd.

Uit vrees voor den ontzaglijken ernst van het leven en het sterven zingt de wereldling zoo luid zijn brallende feestliederen.

Dat is zijn opium, waaraan hij verlaafd is. Het middel om zijn leed te vergeten.

De echte vroolijkheid is heel iets anders. Zij wordt in de ziel geboren.

Zij openbaart zich, waar een levendig gevoel is van Gods rijke zegeningen, en van eigen absolute onwaardigheid. Ze is gebouwd op herinnering aan onverdiende weldaden.

„Gij zult vroolijk zijn over al het goede dat de Heere uw God u en uw huize gegeven heeft.“

We hebben hier te doen met een voorschrift, een wetsbepaling op de offerande der eerstelingen.

Oppervlakkig beschouwd lijkt dit zonderling. Is er iets zoo spontaan als vroolijkheid en vreugd?

Zij komt niet door wetsbepaling of op bestelling. Ze moet uit de ziel opwellen.

„Is waar.“

En toch: God vraagt haar. Gij zult! Niet opdat we onszelf opschroeven of forceeren zouden. Want namaak-vreugd vraagt de Heere niet. Alleen de echte.

In dit bevel ligt dus dat we Gods Geest in ons moeten laten werken. Ware vroolijkheid is gebonden aan Gods Woord, gereguleerd door Zijn wet; zij komt op uit gehoorzaamheid, uit geloof in Christus, door den H. Geest.

Eerst dan hebben we een open oog voor Gods zegeningen.

Maar ook een open hart, dat vroolijk is.

En een geopende mond, die zingt en jubelt.

We gedenken al het goede dat de Heere, onze God, ons en ons huis geschoonken heeft.

Wij bewaren dat vaak voor jubilea, verjaardagen, of voor Oudejaarsavond.

Alsof Gods goedertierenheden niet elken dag nieuw waren.

Aan Israël gaf de Heere deze wet der vroolijkheid voor de toekomstige jaren, als het in Kanaän gekomen zou zijn, en terug mocht zien op de zegeningen aan onwaardigen bewezen.

Maar ook reeds in de woestijn moest het volk dag aan dag Gods goedheid roemen, terwijl het eigen armoede, zonde en schuld had te belijden.

Ook toen de roemtaal en het vreugdelied: O God, wat zijt ge goed!

Gods vriendelijk aangezicht heeft niet alleen, maar geeft ook vroolijkheid en licht.

Waar is de geloovige die zich in natuur en genade niet rijk door zijn God beweldadigd weet?

Doch de ware vroolijkheid over die goede gaven ontbreekt bij ons menigmaal.

Het is vaak zoo anders in ons leven.

Dikwijls nemen we de gaven Gods gedachteloos aan.

Alsof het zoo hoort.

En nooit is het ons genoeg.

In voorspoed dankbaar te wezen, het wordt alleen door genade geleerd.

Genade maakt dankbaar, blij en rijk.

Het licht is voor den rechtvaardige gezaaid en vroolijkheid voor den oprechte van hart.

F. C. M.

KERKELUK LEVEN

De werkwijze onzer Synodes

VII.

Koesteren wij alzoo een hooge verwachting van een meer economische inrichting der rapporten, welke door de verschillende commissies op de Synode worden uitgebracht, toch is dit het eenige niet, waarin wij verbetering zoeken.

Verbeteringen van klein kaliber passeeren wij stilzwijgend.

Maar er is echter nog een heel voornaam punt.

Wij zeiden in onze artikelen, dat wij daarop zouden terugkomen, en doen dit nu.

Het betreft den gang der Synode.

Thans is deze zoo, dat de Synode des Dinsdagsmorgens verwelkomt wordt door den pastor of een der pastores loci.

Daarna worden de geloofsbrieven nagezien en het moderamen gekozen.

De praeses houdt zijn openingsrede.

De commissies worden aangewezen met de onderwerpen van het agendum, over welke elk advies heeft uit te brengen.

Daarmee gaat zoo ongeveer de morgen heen.

Gewoonlijk houdt de Synode dan geen plenaire zitting voor Donderdagsmorgen.

In dien tusschentijd zorgen de commissies, dat er graan wordt gedorscht voor den synodalen molen.

Zij krijgen daarvoor dus anderhalven dag.

Hierbij doet zich echter een bezwaar op.

Wij kunnen ons voorstellen, dat die termijn van commissioralen arbeid voor sommige Synodes toereikend is.

Voor de Synodes als die van 1911 en 1917 is die, schoon kort genoeg, toch niet te kort.

Wanneer het agendum, gelijk op de genoemde Synodes het geval was, tamelijk beperkt is, kan men het met dien termijn wel wagen.

Maar voor Synodes, waarbij men haast van een overladen agendum kan spreken, is anderhalve dag beslist te weinig.

Zulke Synodes waren die van 1923, 1927 en zal ook die van 1930 zijn.

Het vaststellen van denzelfden tijd voor het commissiorale werk voor Synodes, wier agendum weinig of zeer uitgebreid is — uitgebreid, zoowel in den kwalitatieven als in den kwantitatieven zin — is naar ons inzicht een fout.

Deze fout wreekt zich.

Stel er worden vijf commissies benoemd.

Bij een uitgebreid agendum krijgen de meeste van deze meer voor haar rekening dan bij een, dat minder omvangrijk is.

Met het kennisnemen van het hun toebehoovende deel gaat in het eerste geval geruime tijd heen.

De subcommissies of ook de alleenstaande rapporteurs kunnen hun arbeid eerst laat aanvangen.

Van afwerking van belangrijke punten is uiteraard in zoo'n kort tijdsbestek geen sprake.

Want eerst moet elk rapport van een subcommissie, hetzij die uit één of meer personen bestaat, in de volle commissie van alle kanten bezien worden.

De bespreking van een ingrijpend advies moet, zal despijze gaaren wel toebereid op den Synodalen dish worden opgediend, rustig geschieden. Daarmee is men niet zoo spoedig gered.

Gevolg: alleen „kleingood“ — we bedoelen daarmee niets oncerberigs te zeggen. — kan 's Donderdagsmorgens worden aangeboden.

En nu leert de ervaring twee dingen.

Allereerst, dat er zelfs van het „kleingood“ in den regel nog niet genoeg aanwezig is om den Synodale dag te vullen. Een uitkomst is het, als er genoeg buitenlandsche afgevaardigden zijn om de Synode toe te spreken en namens de Synode toegesproken te worden. Soms ziet men dan open plaatsen aan de tafels. Het zijn die van rapporteurs, die in zijtaal of in tijdelijke woning zich beijveren voor de Synode een rapport in gereedheid te brengen. Hun ijver valt te loven, al lijdt de reverentie voor de buitenlandsche afgevaardigden er onder.

De tweede les der ervaring is deze, dat over die kleine rapporten betrekkelijk lang wordt gediscussieerd. De praeses viert het koord zijner leiding wat. Hij kan moeilijk anders. De dag moet vol. Vergelijkt men na afloop der Synode, hoe lang over een onderwerp van niet zoo groot belang in het begin is beraadslaagd en met hoeveel haast een zeer gewichtige zaak in het midden of tegen het eind der Synode dikwijls moet worden afgehandeld, dan voelt men: dat is toch eigenlijk niet in den haak.

De tijdsverhoudingen zijn niet goed geregeld.

Die eerste dagen zijn gewoonlijk beslissend voor heel den duur der Synode.

Men heeft na Woensdag alleen de avonduren om in commissie te vergaderen.

Niet ieder kan op de Synode rapporten schrijven of bezit de vrijmoedigheid om zijn plaats ledig te laten. Zij, die keurstem hebben, behooren zelfs

altijd door present te zijn. Ook is niet ieder in staat een groot gedeelte van den nacht te arbeiden. Daarom moeten de avonden der tweede week noodzakelijk nog voor de commissies worden gereserveerd. En pas in de derde week heeft de Synode genoeg stoom om inderdaad voort te varen.

Dit is natuurlijk slechts in algemeene trekken gescheit.

Al en toe kan het eens anders loopen.

Maar over het geheel genomen herhaalt zich dit op iedere Synode met een respectabel agendum.

Komt men in de derde week opnieuw bijeen, dan is men bezorgd, dat men zelfs daarin nog niet klaar zal komen.

Zonder afspraak stuurt men het er op aan om tijd te winnen.

De verleiding om in een gewichtige aangelegenheid een voorstel tot uitstel in te dienen kan moeilijk worden weerstaan. Soms wordt het argument, dat de tijd er nog niet „rijp“ voor is, als een uitkomst stil begroet.

Men kan, thuis gekomen, den indruk echter niet geheel van zich zetten, dat dit of dat onderwerp korter had kunnen worden afgedaan zonder de zaak er onder te laten lijden, en dat een ander, waarover de beslissing werd aangehouden en op nieuw in handen van deputaten werd gesteld, best kon zijn afgehandeld.

Al die uitgestelde zaken leggen weer beslag op een volgende Synode.

Een aanmerkelijk deel van dien tijd gaat daarmee heen.

Indien de aanhangige voorstellen op een Synode meer dan totnogtoe konden worden afgewerkt, zou men den korteren duur van volgende Synodes verzekeren.

Zoo zouden de Synodes over het geheel korter worden.

En ook: de Synode, die doorzet om alles wat goed voorbereid ter tafel komt ook af te doen, zou niet zoo lang behoeven te duren..... indien een betere tijdverdeling kon worden gevonden.

Het staat voor ons vast, dat onze Synodes in de eerste helft harer zittingen te langzaam maten. Daarmee komen we noch de vlijt van het moderamen noch die van de Synodeleden ook maar in het minst te na. Die zijn inderdaad voorbeeldig.

Doch hoe kan dit nu worden verholpen?

Door het getal Synodeleden uit te breiden, zodat het commissiorale werk over meer personen kan worden verdeeld?

Daarin zien wij geen heil.

Zulk een maatregel zou noodzakelijkerwijze neerkomen op verlenging der discussie en in de commissies en in de Synodale vergaderingen.

Immers, hoe meer leden, hoe meer sprekers.

Neen, de oplossing moet hierin gezocht, dat men bij Synodes met een rijk agendum den eersten termijn voor commissioralen arbeid verlengt.

Men zou er om te beginnen den Donderdag moeten bijtellen. Ondersteld, dat de Donderdagavond toch reeds vrij gehouden wordt voor commissies, zou dit beteekenen, dat de commissies op dien dag een drievoudigen arbeid kunnen presteeren. Rapporten ook van groter omvang kunnen worden geschreven.

Zelfs zou, wanneer het nodig bleek, ook de Vrijdagsmorgen erbij kunnen worden getrokken.

Maar dat zal wel uitzondering behoeven te blijven.

Op dien Vrijdag kunnen dan de buitenlandsche afgevaardigden aan het woord komen, voorzover zij niet reeds des Dinsdagsmorgens daartoe in de gelegenheid zijn gesteld. Ook op dit laatste willen wij de aandacht vestigen. Het gebeurt toch, dat er op den openingsmorgen nog wel een uur overblijft. Dan komen dadelijk de commissies bijeen. Toch kunnen deze in zoo korten tijd niet heel veel beginnen. Beter ware het, dunkt ons, indien zooveel mogelijk afgevaardigden van buitenlandsche kerken, inzonderheid zij, die wegens het taalverschil de commissievergaderingen niet kunnen bijwonen, dan hun wenschen konden overbrengen.

En vooris kon op dien Vrijdag naast een paar kleinere ook een eenigszins groote zaak aan de orde worden gesteld.

Intusschen kon het multiplicatie-bureau, waarover we een vorig maal schreven, voortgaan de gereede rapporten te vermenigvuldigen, zoodat 's Vrijdagsnamiddags ieder Synodelid een flink dossier ter bestudeering mee naar huis kon nemen.

De Zaterdag en Maandag kunnen dan benut door hen, die de doorwrochtste rapporten hebben te schrijven. Daarbij moest het regel worden, wat nu ook al voorkomt, dat de kerken, die haar predikant of een harer predikanten naar de Synode zien afgevaardigd, hem van den dienst op den tusschenliggenden Zondag geheel vrijstellen.

Zou het werkelijk te optimistisch zijn geoordeeld, indien wij onderstellen, dat als de commissies den Maandagavond van de tweede week bij elkander komen, zoo niet alle dan zeven achtste der rapporten kant en klaar liggen.

Dan kan de Synode in die week met volle kracht — ook elken avond als het meeloopt — doorwerken. Gewichtige en minder gewichtige zaken kunnen elkander afwisselen.

Op die manier brengt ieder Synodelid voor zichzelf al perspectief aan.

Hij
kwe
wein
gesta
Van
porter
Wij
deelin
ken i
naar
schap
den p
— 6
De
kwe
begin
Eig
Me
oorde
maar
Toe
zij a
maar
geroe
Da
eens
om h
In
Do
niet l
Het
aan c
Dat
Dat
Dat
volge
Vel
Vrije
per d
zettin
Da
het
Wij
Wa
op ar
dan i
deze
Wij
Kuype
Hie
On
der
het
Al
„Ger
van
ten
zelfs
Arm
min
de i
meer
uit z
geke
Art.
form
Een
land
beve
Aa
meer
word
moet
te v
leider
zulke
der
Na
dij i
voor
gelaf
grond
ze n
word
deze
ben e
laast
schei
leide
„G
ten
als l
wat
ond
richti
zou
form
punte
leven
verto
Ov
type
in d
sloten
nisch
verwa
stelde

Hij weet straks komt deze of die gewichtige kwestie aan de orde, daarom mag bij dit betrekkelijk weinig belangrijke punt slechts even worden stilgestaan.

Van een aktefisch vol met getypte gereede rapporten gaat een psychologische werking uit.

Wij zijn er van verzekerd, dat zulk een tijdsverdeling resultaten zou opleveren, die en den kerken in het gemeen en dien kerken, wier predikant naar de Synode werd afgevaardigd en den maatschappelijke arbeid der broeders ouderlingen en den gezinnen der Synodeleden ten goede komen.

— Gereformeerde beginselen. I.

Dezen zomer kwam weer eens ter sprake de kwestie van de formulering der Gereformeerde beginselen.

Eigenlijk staat deze kwestie aldoor op de dagorde. Men mag er soms over heen lezen, men mag oordeelen; vandaag komen we er niet aan toe, maar de kwestie zelf is niet uit te wisschen.

Toch mogen we er ons niet aan gewennen, dat zij altoos op het agendum van den dag prijkt, maar om des tijds en der moeilijkheid wil onaangeroerd wordt gelaten.

Daarom gaven we uiting aan de hoop, dat er eens een opzettelijke gelegenheid werd geschapen om haar onder de oogen te zien.

In een kort debat is dat niet mogelijk.

Door delibereren in de pers bereikt men ook niet het gewenschte effect.

Het liefst zagen we haar min of meer officieel aan de orde gesteld.

Dat verhoogt de belangstelling.

Dat scherpt de denkkracht.

Dat opent het uitzicht op verder reikende gevolgen.

Velen zullen zich herinneren, dat de Senaat der Vrije Universiteit in 1895, waarvan wijlen Dr. Kuyper destijds Abactis was een belangrijke uiteenzetting heeft gegeven.

De J. C. Rullmann drukt haar nog eens af in het „Gereformeerd Jongelingsblad“.

Wij willen haar hier overnemen.

Want al zijn we van meening, dat dit onderwerp op andere wijze behoort te worden aangesneden dan in de pers, toch behoort de laatste zich in deze niet tot geheelonthouding te verbinden.

Wij willen gaarne bij de stellingen, welke dr. Kuyper publiceerde, eenige kanttekeningen maken. Hier volgen de stellingen:

1.

Onder Gereformeerde beginselen is in Art. 2 der Statuten te verstaan: de beginselen van het Calvinisme.

Al wordt toch niet ontkend, dat de naam van „Gereformeerd“ ook wel gebezigd is ter aanduiding van het Zwinglianisme, en op Duitschen bodem een ten deele Melancthonische strooming dekte, ja, zelfs hier te lande met zekere voorliefde door de Arminianen werd aangegrepen, historisch staat niettemin vast, dat het Calvinisme op Gereformeerd terrein de meest principieele uiting van het Gereformeerde leven vertoont, zoodat dit hieruit, en niet uit zijn zwakkere en minder zuivere formatie moet gekend worden; terwijl voorts het tweede gedeelte van Art. 2, waarin voor de Theologische faculteit de Gereformeerde beginselen nader aan de Formulieren van Eenigheid der streng Calvinistische kerken in Nederland gebonden worden, niet slechts deze opvatting bevestigt, maar zelfs elke andere uitsluit.

2.

Aangezien in Art. 2 der Statuten van Gereformeerde beginselen alleen in dien zin gesproken wordt, dat zij den grondslag van zeker onderwijs moeten uitmaken, zoo zijn hier onder beginselen te verstaan, niet die uitgangspunten welke in de feiten en in het wezen der dingen liggen, maar zulke beginselen, die in het bewustzijn de wereld der gedachte beheerschen.

Natuurlijk worden de uitgangspunten van het denken, die in de feiten en in het wezen der dingen ook voor het denken liggen, daarom niet buiten rekening gelaten, maar slechts uitgesproken, dat ze in den grondslag van het onderwijs eerst meerkomen nadat ze uitgedrukt zijn in den vorm der gedachte. Voorts wordt door den meervoudigen vorm niet ontkend, dat deze beginselen een gemeenschappelijke wortel hebben en alzoo organisch samenhangen, maar terwijl dit laatste erkend wordt, slechts aangeduid, dat de onderscheidene vakken van onderwijs in engeren zin afgeleide beginselen tot uitgangspunt hebben.

3.

„Gereformeerde beginselen“ mag niet uitsluitend verstaan worden in antithetischen zin, als kwam hierbij slechts datgene in aanmerking wat de Calvinistische richting van andere richtingen onderscheidt, zoodat hetgene haar met andere richtingen gemeenschappelijk is buiten beschouwing zou blijven; maar is aldus te begrijpen, dat Gereformeerde beginselen zijn die beheerschende uitgangspunten van ons denken, die geheel het menschelek leven, zoo als zich dit in Calvinistische kringen vertoont, verklaren en richten kunnen.

4.

Overmits het menschelek leven, in zijn Calvinistisch type, niet een nieuwe schepping is, maar opkomt in de historie; noch ook in zichzelf is opgesloten, maar in gedurige aanraking komt, ja, organisch samenhangt met het menschelek leven, dat in verwante of geheel vreemde of zelfs tegenovergestelde vormen optreedt, moet het ook in verband

met dat overige leven beschouwd worden en moeten de Gereformeerde beginselen tevens bij het onderwijs het uitgangspunt geven voor de juiste beschouwing van, en het rechte oordeel over dit voor- en buiten-Calvinistische leven.

5.

De Gereformeerde beginselen mogen niet, naar de wijze der Nominalisten, in onafhankelijken zin worden opgevat, als ware hieronder te verstaan, hetgeen of bij Calvin of bij anderen Calvinist na hem, als bewust denkbeginzel is uitgesproken. Meer dan eenige andere richting is juist het Calvinisme tegen zulke oppervlakkige opvatting gekant. Van God en niet van den mensch ging de actie uit, die aan een deel der Christenheid den hooger levensvorm schonk, die in het Calvinisme belichaamd is. De gedachte, die bij deze actie Calvin en zijn geestverwanten dreef, gaat boven hun persoonlijk denken uit. Zij zijn geleid door de motieven, die lang niet altijd tot hun persoonlijk bewustzijn, in al haar klaarheid, waren doorgedrongen. En allermint stelde helder inzicht in den organischen gedachtenaansluiting van deze motieven hen tot het formuleren van hun denkbeginzelen in staat.

Uit dien hoofde is het wetenschappelijk onderzoek naar de Calvinistische beginselen allermint afgevoerd, zoo we weten wat Calvin dacht; maar is dit dan eerst voleind, zoo we volledig en in juist verband die uitgangspunten voor ons denken, op elk terrein des levens, voor ons hebben, waaruit logisch consequent een denkwereld voortkomt, die het Calvinisme als levensverschijnsel ten volle dekt en in zijn verschillende levensuitingen verklaart.

6.

Hieruit volgt, dat bij het onderzoek naar de kennis der Gereformeerde beginselen zeer zeker ook te rekenen valt met hetgeen de oorspronkelijke en latere Calvinistische denkers als beginselen van hun denken hebben aangegeven; maar tevens dat hetgeen aldus door hen is uitgesproken aanvulling en critiek behoeft, en dat deze alleen te verkrijgen is door nauwkeurige bestudeering van het geheele complex van verschijnselen, waarin zich het menschelek leven van Calvinistisch type, zoo op kerkelijk als staatkundig, op huiselijk als maatschappelijk, op wetenschappelijk als aesthetisch gebied, geopenbaard heeft, en zulks in zijn oorsprong, zijn historisch verloop, en zijn huidige bestand.

7.

Bleek, dat achter deze verschillende verschijnselen geen gedachte school, of ook, dat de gedachten, die in deze onderscheidene verschijnselen zich belichaamen, onderling niet samenhangen, en alzoo niet tot vaste beginselen te herleiden waren, zoo zou hieruit volgen, dat er slechts van aphoristische verschijnselen, maar in geen geval van Gereformeerde of Calvinistische beginselen sprake kon zijn.

Ten einde in den zin van art. 2 der Statuten hooger onderwijs op den grondslag der Gereformeerde beginselen te kunnen geven, moet dus ondersteld, dat achter deze onderscheidene verschijnselen wel een gedachte schuilt, en dat deze onderscheidene gedachten wel tot beginselen te herleiden zijn, en dat deze beginselen wel onderling samenhangen.

Doel der methodologie van de Gereformeerde beginselen moet diensvolgens zijn, de gedachten, waaruit de kenmerkende verschijnselen van het Calvinisme zich verklaren laten, op te sporen, van deze gedachten uit door te dringen tot de beginselen, waaruit ze opkomen, en niet te rusten eer de wortel is blootgelegd, waaruit deze beginselen in organisch verband opspruiten.

8.

Onder „verschijnselen“ in de 6e en 7e stelling zijn te verstaan, niet enkel levensuitingen in engeren zin, maar evenzoo gewoonten en toestanden; en niet minder gedachtenuitingen, zoo over eigen leven, als over het vóór- en buiten-Calvinistische menschelek leven en denken.

9.

Overmits er „wisselwerking“ bestond tusschen de eigenaardige gesteldheid van het menschelek leven in die volkskringen, waar het Calvinisme ingang vond, en de Calvinistische geestesrichting zelve, levert het gemeenschappelijke in de eigenaardige gesteldheid van deze volkskringen een niet te vermaden bijdrage tot het rechte inzicht in de Gereformeerde beginselen.

10.

Bij het opsporen van de kennis der Gereformeerde beginselen uit het complex van de verschijnselen, die het Calvinistische leven, in onderscheidene landen en tijden, te aanschouwen geeft, is niet aan alle deze verschijnselen gelijke waardij toe te kennen.

Bij het afwegen dezer onderscheidene waardij, is rekening te houden met deze distinctiën:

1o. is te onderscheiden tusschen de uitingen van het Calvinistische leven in zijn middelpunt, en in den meer afgelegen omtrek; met dien verstande, dat de waarde, aan de verschijnselen te hechten, klímt, naar gelang ze dichter bij het centrum liggen, en daalt, naarmate ze meer den omtrek naderen;

2o. is te onderscheiden tusschen de formatie van het Calvinistische type in zijn opkomen, en tusschen de ontwikkeling van dit eens geformeerde type in zijn historisch verloop, met zijn vertakkingen, verzwakkingen en ontfaanderingen;

3o. is te onderscheiden tusschen hetgeen in deze levensuitingen essentieel en accidentieel is; en voor wat het laatste aangaat, is met name daarop te letten of en in hoeverre iets uit eigen beginsel opspruit, dan wel uit het verleden mee overgenomen is; of en in hoeverre iets uit het beginsel voortvloeide, dan wel accommodatie aan bestaande toestanden was; en zoo ook of en in hoeverre de zuivere doorwerking van dit beginsel belet werd door van elders geboden tegenstand of geoeffenden dwang;

4o. is te onderscheiden tusschen hetgeen Calvin

zelve met bewustheid inzagen en najaagden, en datgene, wat hen, zonder dat zij het genoegzaam helder inzagen, onbewust bewoog, voortdreef en leidde;

en 5o. is te onderscheiden tusschen hetgeen zij enkel theoretisch en daardoor meer in algemeenen vorm uitspraken, en hetgeen zij ook antithetisch, en daardoor in scherper belijning, hebben uiteenzet.

11.

Voor zoover het Calvinisme over zichzelf heeft nagedacht, en ons de vrucht van dit denken in geschriften heeft achtergelaten, is de leidende gedachte van het Calvinisme te zoeken op Kerkelijk en Theologisch gebied; eensdeels, overmits op dit gebied de heel ons menschelek leven beheerschende vraagstukken thuisbehooren, en anderdeels, omdat het Calvinisme zich juist daardoor als principieele levensrichting openbaarde, dat 't begon met den strijd aan te binden op geloofsterrein.

Uit dien hoofde staat als eerste kenbron van het Calvinisme op den voorgrond die beschouwing over de Heilige Schrift en die uitlegging van haren inhoud waarvan de Belijdenisgeschriften der Gereformeerde Kerken ons getuigenis geven.

Buiten de Heilige Schrift kende het Calvinisme geen ons denken volstrektelijk beheerschend gezag; maar dat gezag der Heilige Schrift wilde het dan ook doen gelden zuiverlijk en in vollen omvang. Het bond zich daarom niet enkel aan wat letterlijk in dezen of genen tekst geschreven stond, maar ook aan de logische gevolgtrekkingen, die in die enkele teksten en in den samenhang dier teksten besloten lag, overmits het oordeelde, dat er geen Woord Gods kan zijn, zonder dat tevens alle logische gevolgtrekkingen uit dat Woord in dat Woord begrepen en alzoo mede bedoeld waren. En overmits nu en over de uitlegging van die teksten, en over hun samenhang, en over logische consequentiën, die er in besloten lagen, verschillende meeningen waren verkondigd, de één meer, de andere minder zuiver, en hieruit zeer uiteenlopende voorstellingen van den wille en de openbaring Gods ontstonden waren, heeft het Calvinisme in zijn Belijdenisgeschriften uitgesproken, hoe en op wat manier het gezag der Heilige Schrift, dat ons leven en denken moet beheerschen, te verstaan zij.

12.

Subsidiar komen hierbij in aanmerking de Liturgische formulieren der Gereformeerde kerken, haar Kerkenordeningen, en andere door haar Synoden genomen beslissingen, en de Dogmatische consensus van haar kundigste woordvoerders, zoo voor de leerstellige en zedekundige, als voor de kerkrechtelijke Godgeleerdheid; Calvijn, als de vader van heel deze geestesrichting, vooraan.

13.

Tweede hoofdbron voor de kennis van de Gereformeerde beginselen is de verzameling strijdgeschriften, waarin de Calvinisten het goed recht van hun belijdenis en van geheel hun levensbeschouwing verweerd hebben tegen verwanten of antithetische richtingen, met name tegenover de Roomschen, de Anabaptisten, de Libertijnen, de Socinianen, de Lutherischen, de Arminianen, de school van Saumur, de Independenten, de Cartesianen, de Coccejanen en de Spinozisten.

14.

Derde hoofdbron is de Historie van de Calvinistische kerken en volkeren, of ook van de Calvinistische groepen in landen, waar zij duurzaam vervolgd en ten laatste onderdrukt werden. En in verband hiermee de beschrijving van de toestanden en gewoonten, die zich, onder den invloed van het Calvinisme, op allerlei gebied des levens gevormd hebben; alsmede de levensbeschrijving van Calvinistische mannen en vrouwen.

15.

Vierde hoofdbron eindelijk is hetgeen op wetenschappelijk en aesthetisch gebied (dit laatste met name in de poëzie), over allerlei onderwerpen, en in allerlei vorm, in den loop der eeuwen, van Calvinistische zijde geleverd is.

16.

Overmits Art. 2 van de Statuten der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag bedoelt een beoefening der onderscheidene wetenschappen op den grondslag der Gereformeerde beginselen voor onze tijd in het leven te roepen, is het vóór alle dingen noodig, dat aan die beginselen ook de beantwoording worde onttrokken van de vragen, die eerst sinds Kant's onderzoek van het kennende subject meer op den voorgrond zijn getreden, en die in de 16de eeuw zich nog aan niemand, en dus ook niet aan Calvijn, in die volle strekking voordeden. Over den aard en het wezen onzer kennis, over de wijze, waarop het kennend vermogen werkt, op het verband tusschen dit kennend vermogen en het te kennen voorwerp, over de grenzen onzer kennis, over de methode om kennis te erlangen, onderscheidenlijk bij de natuurlijke en de geestelijke wetenschappen, is bij onze vroegere Calvinisten geen genoegzaam bevredigend bescheid te vinden.

Toch mag ook de beantwoording van deze vragen, volgens Art. 2, niet van elders worden verwacht, maar moet zij worden ontkend aan de Gereformeerde beginselen. Om nu hiertoe te geraken, zijn de gegevens die van Calvinistische zijde, in verband met 'a menschen schepping naar den beelde Gods, zijn vastgesteld, zoo omtrent het wezen van den mensch en zijn vermogens, als omtrent de verhouding van ons kennis tot de kennis Gods, omtrent de verhouding van den mensch tot den kosmos, omtrent de verduistering van ons verstand en de verdonkering van onze wijsheid door de zonde, omtrent het verband tusschen natuurlijke en bijzonderlijk geopenbaarde kennis, omtrent de uitwerking der palingenesis en der illuminatio, omtrent de vormen die de creatuurlijke kennis bij de engelen en de gezaligden heeft — zóó bijeen te ver-

zamelen, dat daaruit de theorie der kennis konne worden opgebouwd.

Subsidiar doet dan daarbij dienst de kennisneming van den strijd die over onderwerpen, hiernoe saamhangende, van Calvinistische zijde gevoerd is met de Roomschen over de openbaring, met de Anabaptisten en anderen over de illuminatio, met de Lutherischen over de rede in den gevallen mensch met de Socinianen over de rede en de openbaring, met de Cartesianen over het uitgangspunt van alle zekerheid, en met anderen over het verband tusschen kennis en gevoel, over het nominalisme, en over de aangeboren begrippen.

17.

Wat eindelijk de onderscheidene vakken van wetenschap aangaat, die niet tot de theologische wetenschap behooren, zoo wordt de studie dezer vakken in het gemeen beheerscht door de Calvinistische belijdenis omtrent de schepping, de soevereine regeering Gods over de wereld, het wezen van den mensch en van den kosmos, den val in zonde met de daaruit voortvloeiende versterking van de oorspronkelijke schepping, zoo in als buiten den mensch, en omtrent de genade, die deels algemeen, deels bijzonder van aard, zoowel den tegenwoordigen stand der dingen beheerscht als het einddoel van aller dingen verloop en ontwikkeling bepaalt. Uit deze onderscheidene gegevens vloeit een tegenstelling voort tusschen hetgeen alleen krachten de schepping en hetgeen krachten herschepping in gewijzigden vorm bestaat, en het is de telkens zich openbarende verhouding tusschen deze beiden, die van Calvinistische zijde beheerscht wordt door de wijze, waarop het Calvinisme de dingen der natuur en de dingen der genade onderscheidt en toch weer in verband zet.

In de tweede plaats moet elk afzonderlijk vak van studie rekening houden met de bijzondere gegevens, die met opzicht tot de voorwerpen waarmede zij zich bezighoudt, in de Calvinistische belijdenis, en dus ook in de bron, waaruit zij vloeit, d.i. in Gods Woord gegeven zijn.

En in de derde plaats heeft elk afzonderlijk vak van studie zich, in het gemeen en bij elk onderdeel, rekenschap te geven van de inzichten, die in den Calvinistischen levenskring over zulk een vraagstuk steeds gelden hebben, of ook bij wettige gevolgtrekking uit de naaste en de meer verwijderde beginselen van het Calvinisme voortvloeien.

Dit laatste, met dien verstande, dat krachten deze beginselen tevens kritiek op de tot dusver heerschende inzichten worde uitgeoefend, en bij verschil van inzicht tusschen de onderscheidene Calvinistische personen of groepen, aan de beginselen de beslissing blijve.

Bij zich voordoende strijd tusschen de gegevens der ervaring en de gegevens der Heilige Schrift, eischt het Calvinistische beginsel, dat of de onjuistheid der uit die natuurlijke gegevens getrokken conclusie worde

aangehouden, of de onjuistheid van opvatting bij de uitlegging der Heilige Schrift worde beleden.

18.

Langs dezen weg moet en de theorie onzer kennis en elk organisch deel der wetenschap, en eindelijk het geheel der wetenschap, ten slotte zoo komen te staan, dat de grondslag der Gereformeerde beginselen geheel en uitsluitend het gansche gebouw der wetenschap drage, en wel in dien zin, dat er niet één enkel rustpunt voor onze wetenschap overblijve, dat niet door onze beginselen gewaarmerkt zij.

Voor Copie conform,

KUYPER,

h. t. Abactis.

Amsterdam, 15 Nov. 1895.

— Hoe men op het „recht om niet te jubileeren" reageert.

Den laatsten tijd volgde in de bladen de eene publikatie de andere op, dat iemand gebruik wilde maken van zijn recht om niet te jubileeren.

Waarschijnlijk zal men nieuwsgierig zijn te vernemen, hoe hierop wordt gereageerd.

Waar ik zelf ook zulk een verzoek deed, waarvoor ik de motiveering reeds vroeger aangaf en mijn „jubileum" — dat volgens mijn besef geen volwaardig jubileum kon heeten — thans achter den rug ligt, kan ik daaromtrent uit eigen ervaring eenige inlichtingen verschaffen.

De eerste, die zulk een verzoek poogt te negeeren, is de pers.

Klaarblijkelijk voelt deze zich als „Koningin der aarde" boven recht en wet verheven.

Toch gelukte het mij aan interviews te ontkomen en slaagde ik erin aan den aandrang om eigen doopceel te lichten weerstand te bieden.

Des te meer bewonderde ik daarom den spurzijn, waarmee verschillende bijzonderheden werden opgediept en ben ik er erkentelijk voor, dat men aan mijn verzoek om zich van beschouwingen te onthouden, heeft gevolg gegeven.

Voorts kan ik aanstaande jubilarissen er op voorbereiden, dat men op strikte eerbiediging van zijn wensch niet moet hopen.

Toch mist de publicatie van zoo'n wensch niet alle uitwerking.

Men behoeft de eigen woning niet te ontvluchten. Mij althans heeft men aan den arbeid gelaten.

Wel werden mij door telegraaf- en postdienst en ook op andere wijze gelukwensen in uiteenlopende vormen toegezonden.

Maar dat zou ook zijn geschied, wanneer ik mij buitenslands bevond.

Het zou veel tijd rooven, indien ik ieder per-

de beide groote mannen. Bij wat zij gemeen hebben: dat beiden op een afstand van hun object gaan staan, hun figuren zoo geestelijk hebben verwerkt, dat ze zonder passie u de gebeurtenissen toonen en hun personen teekenen, benaderen zij dit toch van verschillende kanten. Bij Dickens beweegt zich alles. Hij laat in het uiterlijke zich de ziel steeds wisselend weerspiegelen. Zijn toneelen zijn toneelen van gebaren, grimassen, wondere gezichten en grappige situaties. Het is poppenspel en zijn figuren zijn marionetten.

Bij G. echter overweegt de meditatie. Hij voert rechtstreeks naar het inwendige. Hij laat zijn personen meer denken dan handelen. Daarnaast geeft hij van hen (en daarin zoekt hij zijn kracht) een enkele typeering, die overweegt, terwijl ze daarmee stierlijk terugkeeren. Zijn menschen zijn karakterpoppen, met enkele typeerende eigenschappen.

Soames, de hoofdpersoon, heeft steeds een snif, en zijn neus staat opgetrokken naar één kant.

Swinton ziet ge steeds weer: groot, bulky. He has a „chest"; zoo verklaart hij het zelf. Old-Jolyon heeft een „chin", het merkteken van zijn geweldige wilskracht. Fleur is: slim, eager, with clear-glancing hazel eyes, dark-lashed white lids. Michael is de jonge man met het onregelmatige sympathieke gezicht en groote ooren, die hij kan „prick"! Zoo gaat het door. Deze typeering stelt hooge eischen aan intellect en liefde van den schrijver beide. Want het is niet gemakkelijk, het typeerende van de menschen altijd te vinden. Het is het privilege van hen, die de ware levenswijze in zelfverloochening hebben gevonden. Hier moet zeer zeker eerst die passielooze, dat is onbevooroordeelde beschouwing veroverd zijn, waardoor aan de figuren recht wedervart, en ze niet worden gezet op een plaats, waar ze niet mogen staan. Aan Galsworthy de groote eer, dat hij dit kan. Een bewijs van zijn in alle opzichten aan ware menscheeljkheid zoo rijke persoonlijkheid.

Een opmerkelijke eigenschap van G. is ook, en deze moet scherp in het oog worden gevat, wil men zijn bedoeling kunnen vinden en wegen, dat hij een schrijfwijze volgt, die wij een indirecte zouden kunnen noemen. Zijn techniek is er een, die haar kracht zoekt in secundaire beschrijving. Dit wil zeggen, dat bijna steeds alle figuren voor ons worden beschreven, zooals ze gezien worden door de oogen van anderen. Het spreekt vanzelf, dat men daarvan ook bij andere schrijvers voorbeelden vindt. Maar bij onzen auteur is het hoofdzak. Hij baseert er zijn geheele kunst op. Zelfs met zijn hoofdpersoon, Soames, is dat voortdurend het geval. Anderen spreken over hem en typeeren hem, soms met een enkele karakteristieke uiting. G. bereikt daardoor, dat zijn boek een eenheid vormt, die niet kan worden uit elkaar gehaald. Alle personen komen op deze manier in relatie tot elkaar te staan. Heel de cyclus wordt zoo in elkaar

mijn dankbaarheid uitsprak voor al die blijken van meeleven en waardeering.

Mag ik daarom bij deze voor dat alles mijn hartelijken dank betuigen?

En wil men dit aanvaarden als volstrekt eenige dankbetuiging?

Het zou veel tijd rooven, indien ik ieder persoonlijk moest antwoorden.

Maar niet minder hartelijk is mijn erkentelijkheid jegens allen, die zich strikt aan mijn wensch hebben gehouden en dien datum zwijgend lieten passeeren.

HEPP.

De beteekenis van de Genestet's poëzie.

I.

Gelijk men weet was het in deze week (op den 21en Nov.) honderd jaar geleden, dat de dichter P. A. de Genestet geboren werd.

Alom heeft men in de pers aan dit feit de aandacht geschonken met biografische en beschouwende artikelen, met foto's en reproducties van facsimiles; in bijzondere, voor het doel belegde bijeenkomsten is de Genestet „herdacht"; er is over hem en zijn werk gesproken in grooten en kleinen kring — in één woord, de menschen van dezen tijd hebben zich gesteld voor de vraag naar de beteekenis van den dichter uit het midden der vorige eeuw.

En dan was de eerste quaestie, waarvoor men kwam te staan, de opmerkelijke verandering in de belangstelling voor de Genestet en zijn werk.

In zijn eigen tijd was die belangstelling groot. Al aanstonds viel het letterkundig werk op, dat hij leverde aan den Amsterdamschen Studenten-almanak van de jaren 1849—1851. Een gedicht als „Het Schotje" (hekeling van de afscheiding in de professorenbank tusschen de hoogleraren van het Athenaeum, zooals toen de Universiteit heette, en die der Seminariën) maakte hem bekend ook buiten den Studentenkring. En de bundel „Eerste Gedichten", die in 1851 verscheen, vestigde reeds zijn naam als dichter, ofschoon hij toen nog niet aan het einde van zijn studietijd gekomen was. Ook vonden de grotere gedichten „Fantasio" en „De Sint-Nikolaasavond", die uit de Genestet's

gevolchten, terwijl ongezoekt en meesterlijk de gelegenheid wordt geschapen om des schrijvers wijsgeerige opmerkingen in te lassen. Hij weet zodoende zijn levensbeschouwing door heel het boek heen te weven, en schépt zich de gelegenheid om te zeggen wat hij wil. Meermalen is hij hier duidelijk in technisch opzicht de meerdere van menig een, zelfs b.v. van een Tolstoj.

Voor den lezer wordt echter daardoor het vinden van de ideeën van den schrijver moeilijker. Hij kunt hem pas kennen, wanneer ge hebt ontdekt wat de figuren waard zijn in G.'s oog. Dan eerst kan hun oordeel over anderen worden getaxeerd en vindt ge waar G.'s oordeel ligt. Daartoe moeten zijn personen beurtelings uw gids zijn. G. heeft een goed verstaander nodig, maar hij vraagt dat dan ook welbewust. Hij wil uw eigen gedachten aan het werk zetten. Hij wil begrepen worden. Wie zich daar evenwel toe zet, zal alagen. En dan merken we hier te doen te hebben met een goede, sterke en veelszins behoudende geest.

Galsworthy is voorts een vijand van al het dik opgelegde en melodramatische. Hij haat vertoon en rhetorica, ook de goedkope effecten. Daarom verwondert het even, als aan het einde van Swan Song hij in het huis van Soames brand laat ontstaan. Een oogenblik denkt ge dan: zou hij toch niet hebben kunnen nalaten om zijn boek met het slingeren van een handgranaat te doen eindigen? Al spoedig geeft hij ook dit weer die wending, die echt Galsworthy is. Het is hem niet om het verbranden van het huis te doen en een daarbij behorend effect, maar om de heldenmoed van Soames te laten uitkomen, zooals hij alleen, tot het komen van de brandweer, het vuur bestrijdt in zijn kostbare schilderijen-verzameling, met behulp van bluschapparat. Het huis wordt echter gered. Het is of de schrijver zeggen wil: deze goedkope explosies heb ik niet nodig. Het is mij niet om de ontkenning, maar om de ziel van den mensch te doen.

In het doorgronden van die menschenziel is G. dan ook een meester. Prachtig uitgewogen zijn zijn beschouwingen daarover, en hij is eerlijk en gevoelig in het aangeven van wat daar leeft. Opmerkelijke dingen zegt hij veel. B.v. wanneer Michael en zijn vader nadenken over de imposante persoon van een „Squire", die zij zoo juist bezocht hebben, en als zij zoeken naar het geheim van den invloed, die hij nog altijd heeft, laat hij den ouden Mont zeggen: Weet je wat het is? Hij denkt zooals Engeland in werkelijkheid denkt, en niet zooals het denkt dat het denkt. „Bij Jupiter", zegt Michael dan, „dat kon de ware diagnose wel eens zijn!"

Ook dit: er is een tijd, dat Fleur, jaloersch op de zelfstandige belangenspheer van haar man, waarin hij haar niet genoeg laat deelen, ook dezelfde tactiek gaat volgen om haar eigen zaken erop na te houden. Maar er ontstaat een situatie, waarvan ze hem eigenlijk toch wel op de hoogte zou willen brengen. Maar ze doet het niet,

POPULAIR-WETEN- SCHADDELUKE SCHETSEN

The Forsyte-Cyclus van John Galsworthy

III.

B.

Wanneer wij nu eerst onze aandacht richten op de formeele eigenschappen van G.'s groote werk, dan valt in de eerste plaats bij zijn schrijfwijze op, dat zijn techniek geheel op het innerlijke is ingesteld. De taal is voor hem niet in de eerste plaats muziek, klank en vorm, maar uitdrucksmiddel voor zijn gedachten. Dit is de ware, en in elk geval de diepzinnigste opvatting. Ze is voor hem voertuig voor de dingen, welke hij wil zeggen. G. is een beschouwende natuur, en laat dat in dit boek sterk uitkomen. Zelfs wanneer hij natuurbeschrijving geeft, is deze toch weer overwegend beschrijving van de stemming van de figuur door wie de natuur wordt gezien, en in samenhang daarmee grootendeels beschrijving van zielestemming tegelijk met de daarin opgewekte gedachten en beschouwingen. Men moet hier nooit aan dorheid denken. Deze is van G. zeer ver. Wel ligt erin opgesloten, dat hij steeds de dingen en de ziel tracht te pellen zoo ver mogelijk beneden de oppervlakte. Daardoor is de gedachte hem altijd de eerste. De vorm is daaraan ondergeschikt.

Het boek kenmerkt zich door een groote bezonkenheid en rust, vrucht van des schrijvers grondige wijze van werken en van zijn filosofischen geest. Voortdurend peinst hij over de dieperliggende waarden en waarheden van het leven. Zijn boek staat vol van wat hij daarin heeft gezien. Het lezen wordt op deze manier een hoog geestelijk genoegen. Wat hij geeft zal dan ook het meest worden gezien door hen, die in dezelfde richting zich bewegen als hij. De schrijver wordt het beste verstaan, wanneer eigen ontdekkingen en oordeelvellingen bij hem worden teruggevonden, anders zullen verschillende waardevolle gegevens den lezer voorbijgaan.

Zoo schrijvend echter wekt G. bij u de bewondering voor zijn scherpzinnigen geest als vanzelf, want zijn meesterschap over de taal blijkt zonneklaar, en hij weet classieke uitdrukking te geven aan de dingen welke hij te zeggen heeft. Scherp en helder komen ze voor u te staan. Er zijn heel wat „treffers" in zijn boek te vinden. Vele verschijnselen van het tegenwoordig leven vooral komen hier tot de meest juiste vormgeving.

In verband hiertoe dringt zich nu de vergelijking met Dickens op. Er is een kenmerkend verschil tusschen